

Innspill fra Juristforbundet til finanskomiteen Representantforslag om å begrense skjult eierskap og sikre økt åpenhet om skatt og økonomiske forskjeller Dokument 8:60 S (2022-2023)

1. Innledning

Juristforbundet representerer jurister i stat, kommune, privat, domstolene og studenter ved de juridiske fakultetene. Det vil egentlig si nesten overalt. På tross av dette pågår mange offentlige debatter om utviklingen av velferdsstaten, behovet for styrket forskningsinnsats, endrede kompetansebehov, digitaliseringen mv. uten at jussen og juristers rolle for å nå politiske mål eller å sikre rettssikkerhet for innbyggerne blir nevnt. Det fremlagte representantforslaget adresserer viktige problemstillinger som angår juristers arbeidshverdag og hvor vår profesjon spiller en nøkkelrolle for å realisere intensjonene i forslaget.

2. Underfinansiert skatteetat skaper fare for lavere kvalitet og redusert rettssikkerhet

2.1 Redusert økonomisk handlingsrom

Forslagstillerne gir i utgangspunktet en dekkende beskrivelse. Etaten har et betydelig redusert økonomisk handlingsrom. På tross av årlige økte budsjettildelinger. Dette ikke minst knyttet til kostnadene med pågående digitalisering, ABE-kutt, stadig overføringer av nye oppgaver og lovvedtak som pålegger etaten «må»-oppgaver. Dette har det ikke vært tatt høyde for i tilstrekkelig grad. Det er derfor igangsatt delvis ansettelsesstopp. Manglende reansettelse får konsekvenser. Oppgavene må fordeles internt, noe som medfører økt arbeidsbelastning og redusert produksjon. For å bøte på denne utfordringen, er det nærliggende å justere oppgavene som utføres. Eksempelvis på kontrollvirksomheten. På tross av at kontroll virker preventivt og er forventet av borgere, næringsliv og ikke minst myndighetene selv. Kontrollbegrepet forstås ofte som såkalt *stedlig kontroll*. Dette innebærer at kontrollører fra Skatteetaten reiser ut for å gjennomføre kontrollen, for eksempel ved bokettersyn. Denne formen for kontrollvirksomhet er svært ressurskrevende. Juristforbundet er bekymret over at antallet stedlige kontroller over tid ser ut til å bli sterkt redusert. Juristforbundet er i utgangspunktet positive til digitalisering, men påpeker at det er problematisk hvis digitaliseringen eventuelt i realiteten blir et sparetiltak hvor man justerer parameterne på det som skal kontrolleres, eller man unnlater å kontrollere områder. Juristforbundet registrerer at Skatteetaten har brukt mye ressurser på analyse. Dette for å nå målsettingen om å bli mer treffsikre når kontrollobjekter skal plukkes ut. Juristforbundet stiller imidlertid spørsmålet om man kontrollerer *nok*. I forbindelse med behandlingen av representantforslaget til Rødt bør komiteen gå nærmere inn i Skatteetatens reelle muligheter til å utøve effektiv kontroll. For å bidra til skatteviljen, skatteinntektene til det offentlige og rettssikkerheten for innbyggerne forblir høy og betryggende.

2.2 Kvalitet i oppgaveløsningen forutsetter god tilgang på faglig sterke jurister

Skatteetaten er en regelverksforvalter. Det forutsetter høy kvalitet på oppgaveløsningen til etaten. En viktig forutsetning for «kvalitet» er at etaten har tilstrekkelig bemanning av faglig sterke jurister. Ikke for juristenes egen skyld, men for å sikre rettssikre avgjørelser og at det ikke skapes store restanser. Og ikke minst har juristene en helt sentral rolle i å sørge for at alle betaler riktig skatt, at alle blir korrekt beskattet, og at hverken enkeltpersoner eller selskaper betaler for mye eller for lite i skatt. Rett etterlevelse av regelverket skal sikre nettopp dette. Og for å sikre rett etterlevelse må man forstå og kunne skattereglene. Manglende kompetanse og kunnskap om reglene vil fort medføre at mange beskattes for lite eller beskattes for mye. Juristforbundet advarer mot at en «godt nok» tankegang eventuelt får bre om seg og at man reduserer restanser ved å fire på rettssikkerheten for innbyggerne. Det er offentlig kjent at skatteetaten i mange år vært underbemannet på kundesentrene. Noe som har medført lang ventetid. Hvorvidt etaten internt har overført medarbeidere fra skattemelding/kontroll til kundesenteret for å avbøte på dette er et

spørsmål som bør stilles og drøftes av komiteen i dens arbeid med saken. Juristforbundet oppfordrer videre komiteen til å avklare i hvilken grad interne overføringer i etaten kombinert med delvis ansettelsesstopp kan antas å øke utfordringene med redusert kontrollvirksomhet og faren for at feil kan bli gjort

3. Nærmere om de enkelte forslagene

3.1 Forslag 1 og 2 - Skattelister

Juristforbundet antar at tilgjengeliggjøring av skatteopplysninger kan ha en viss preventiv effekt. Dette gjelder imidlertid ikke for to grupper. For det første vil borgere som driver skattekriminalitet ikke bli engstelige. Deres inntekter vil uansett ikke komme frem i lyset. Den andre gruppen, er de uten lønnsinntekt. I denne gruppen faller gjerne de aller rikeste borgerne. Skatteopplysningene omfatter ikke inntekter som for eksempel utbytte og avkastning. Denne gruppen driver utstrakt skatteplanlegging (lovlig) som gjør at det som kommer frem på skattelister ofte ikke gjenspeiler de økonomiske realitetene. Skattelisters preventive effekt, gjelder dermed primært skattytere hvor inntekt blir rapportert inn gjennom a-ordningen (i hovedsak lønnsinntakere og pensjonister).

Selv om hensynet bak offentlige skattelister har variert gjennom tidene, er det i dag i hovedsak begrunnet i borgernes mulighet til å kontrollere skattegrunnlaget. Forslagsstillerne ønsker å offentliggjøre reell inntekt og formue. Det er åpenbart at forslaget er ment å treffe dem som ikke har lønnsinntekt, men får mesteparten av inntektene sine fra kapitalinntekter. Juristforbundet viser til at borgernes mulighet til å føre kontroll med at skattyterne oppgir riktig inntekt og formue til beskatning er en grunnleggende del av samfunnskontrakten mellom det offentlige og innbyggerne.

Skattelister gjenspeiler ikke den reelle inntekten til skattyterne og gir ikke mulighet for å kontrollere om den enkelte betaler rett skatt. Forslaget innebærer offentliggjøring av inntekt før fradrag og nettoformue. En konsekvens av en slik utvidelse, er at lønnsinntakere og pensjonister får offentliggjort hele sin personlige økonomi. Alle fradrag blir offentlige. Juristforbundet er i tvil om dette er hensiktsmessig og kan virke for inngripende.

3.2 Forslag 3 og 4 - register over reelle rettighetshavere og skjult eierskap

Skattemessig sett vil det bli enklere å skatlegge med økt transparens. Skatteprovenyet vil øke. Juristforbundet ber komiteen om å anmode Regjeringen om kartlegge behovet for økt juridisk dekning i Skatteetaten for å nå disse målene.

3.3 Forslag 5 - ressursituasjonen i Skatteetaten

Juristforbundet viser til det som er sagt under pkt 2. Juristforbundet viser i likhet med forslagsstillerne til at Riksrevisjonen har konkludert med at Skatteetaten ikke i tilstrekkelig grad har sikret at utenlandske aksjonærer blir trukket korrekt kildeskatt. Stortinget har tradisjonelt brukt sin instruksjonsrett overfor Riksrevisjonen med stor grad av varsomhet og Juristforbundet antar at det i denne saken ikke vil være aktuelt å benytte denne muligheten. Det antas imidlertid at ressursituasjonen i Skatte-etaten og oppgaveløsningen internt er så vidt krevende at det er vel egnet for nye undersøkelser fra Riksrevisjonens side. Det vises igjen til at komiteen bør bidra til å avklare i hvilken grad interne overføringer i etaten kombinert med delvis ansettelsesstopp kan antas å øke utfordringene med redusert kontrollvirksomhet og faren for at feil kan bli gjort.